

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.05.2010, sp. zn. 8 Tdo 449/2010, ECLI:CZ:NS:2010:8.TDO.449.2010.1

Číslo: 23/2011

Právní věta: Jestliže pachatel řídil motorové vozidlo pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, musí být zjištěno nejen, o jakou návykovou látku a jaké její množství se jedná, ale též míra ovlivnění řidiče touto látkou. Pouhé zjištění, že řidič motorového vozidla byl v době řízení pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, samo o sobě nepostačuje pro závěr, že v důsledku toho byl ve stavu vylučujícím způsobilost k výkonu této činnosti ve smyslu § 201 odst. 1 tr. zák.** Poznámka redakce: Nyní jde o trestný čin podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku o trestném činu ohrožení pod vlivem návykové látky. Nelze-li stanovit druh, množství a míru ovlivnění takovou návykovou látkou v době řízení motorového vozidla jinak (k tomu např. rozhodnutí č. 26/2008 Sb. rozh. tr.), zpravidla se nebude možno obejít bez odborného vyjádření či příbrání znalce toxikologa, přičemž jejich zpracovatelé podle výsledků odběru krve, popř. moči, stanoví druh a množství návykové látky v době řízení motorového vozidla. Na základě poznatků o množství a druhu návykové látky, eventuálně její koncentraci, době, po kterou ji měl pachatel v těle, zjištěných reakcích a jednání pachatele znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, určí, zda a jak byl pachatel ovlivněn návykovou látkou v době řízení.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.05.2010

Spisová značka: 8 Tdo 449/2010

Číslo rozhodnutí: 23

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Ohrožení pod vlivem návykové látky

Předpisy: § 201 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud podle § 265l odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 18. 11. 2009, sp. zn. 5 To 540/2009, a rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 10. 8. 2009, sp. zn. 5 T 152/2009. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Městskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 10. 8. 2009, sp. zn. 5 T 152/2009, byl obviněný P. P. uznán vinným trestným činem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1 tr. zák., jehož

se podle popsaných skutkových zjištění dopustil tím, že dne 27. 5. 2009 v době kolem 3.15 hod. v B., ačkoliv před jízdou užíval návykové látky, řídil osobní motorové vozidlo tov. zn. Fiat Punto stříbrné barvy, a byl zde kontrolován hlídkou Policie České republiky a následně byl podroben testu na přítomnost návykových látek Drugwipe-5 s pozitivním záchytem amfetaminů a kokainu ve slinách, přičemž následným rozbořem moči byla přítomnost amfetaminů potvrzena.

Za tento trestný čin byl podle § 201 odst. 1 tr. zák. za použití § 53 odst. 1, 2 písm. a) tr. zák. odsouzen k peněžitému trestu ve výši 20 000 Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl, pro případ, že by peněžitý trest nebyl v určené době vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání pěti měsíců. Podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen trest zákazu činnosti, spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu osmnácti měsíců.

Krajský soud v Brně, jako soud odvolací, usnesením ze dne 18. 11. 2009, sp. zn. 5 To 540/2009, odvolání obviněného podané proti uvedenému rozsudku soudu prvního stupně podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

Obviněný P. P. podal proti tomuto usnesení odvolacího soudu prostřednictvím obhájce dovolání, jež opřel o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., protože za nesprávný považoval závěr odvolacího soudu, že pro posouzení trestní odpovědnosti je bez významu, jaké bylo množství látky amfetaminu v moči obviněného. Právě tuto skutečnost označil obviněný za rozhodující a zásadní, protože jen na základě přesně stanoveného množství této látky bylo možné posoudit, zda obviněný byl ve stavu vylučujícím způsobilost řídit motorové vozidlo, či nikoliv, a tedy zda naplnil znaky trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1 tr. zák. Obviněný zdůraznil, že rozbořem moči mu odebrané bylo stanoveno, že se v jeho těle nacházely návykové látky ze skupiny amfetaminů, a to v blíže nezjištěném množství. O jaké množství se jednalo, a jak dalece byly ovlivněny jeho schopnosti vozidlo řídit, zjištěno nebylo. S odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu (např. viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2007, sp. zn. [5 Tdo 874/2007](#), nebo usnesení ze dne 17. 2. 2000, sp. zn. 5 Tz 202/2009) obviněný vyjádřil, že o míře ovlivnění návykovou látkou a o vyloučení jeho řídicích schopností mohou vypovídat např. výpovědi spolujezdců, policistů a lékařů, kteří prováděli klinické vyšetření, event. jiných osob, které obviněného v dané souvislosti sledovaly. Posuzovat je však nutné i další skutečnosti vzbuzující pochybnosti, že šlo o uvedený trestný čin. Obviněný poukázal na to, že soudy v naznačeném smyslu nepostupovaly a dostatečně neposuzovaly, že z výpovědi policistů, kteří obviněného v době činu kontrolovali, vyplynulo, že jeho jízda nevykazovala žádné známky agresivní jízdy, choval se slušně a vstřícně a spolupracoval s nimi, podrobil se všem jejich požadavkům. Rovněž z protokolu o lékařském vyšetření je patrné, že v podstatě nejevil známky ovlivnění návykovou látkou, když veškeré jeho reakce byly v normě. Nedošlo k ohrožení žádného účastníka silničního provozu ani k hrubému porušení dopravních předpisů, o čemž svědčí i to, že kontrola byla provedena jako namátková.

Obviněný na základě těchto výhrad dospěl k závěru, že skutek tak, jak byl ve výroku rozsudku soudu prvního stupně popsán, s nímž se odvolací soud ztotožnil, nenaplnuje znaky trestného činu podle § 201 odst. 1 tr. zák., a proto navrhl, aby Nejvyšší soud dovoláním napadená rozhodnutí a na ně navazující další rozhodnutí zrušil a obviněného podle § 226 písm. b) tr. ř. obžaloby zprostil.

Dovolání obviněného bylo doručeno Nejvyššímu státnímu zastupitelství, které však do doby konání neveřejného zasedání, v němž bylo dovolání obviněného projednáno, své případné písemné vyjádření Nejvyššímu soudu nezaslalo.

Nejvyšší soud jako soud odvolací, který nejprve shledal, že dovolání obviněného je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. h) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. b), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), dále posuzoval, zda uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., lze považovat za důvod dovolání v

tomto zákonném ustanovení vymezený, neboť dovolání lze podat pouze z důvodů taxativně stanovených v § 265b tr. ř., jejichž existence je zároveň podmínkou pro provedení přezkumu dovolacím soudem.

Dovolání je možné podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení, a proto je možné takto podaným dovoláním vytýkat výlučně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným.

Vzhledem k tomu, že obviněný námitkami uplatněnými v dovolání brojil především proti nesprávnosti použité právní kvalifikace, protože nebyly naplněny všechny znaky skutkové podstaty trestného činu podle § 201 odst. 1 tr. zák. a Nejvyšší soud neshledal takové okolnosti, pro něž by bylo nutné dovolání odmítnout se zřetelem na § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů, uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející.

Podle § 201 odst. 1 tr. zák. se trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky dopustí ten, kdo, byť i z nedbalosti, vykonává ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil vlivem návykové látky, zaměstnání nebo jinou činnost, při kterých by mohl ohrozit život nebo zdraví lidí nebo způsobit značnou škodu na majetku.

K naplnění znaků tohoto trestného činu se nevyžaduje, aby pachatel nebyl zcela schopen vozidlo ovládat, např. tím, že upadá do bezvědomí, anebo pokud není schopen komunikace, ale postačí takové ovlivnění fyzických a psychických schopností návykovou látkou, kdy je vyloučena způsobilost vykonávat činnost, při níž by mohl být ohrožen život nebo zdraví lidí nebo způsobena značná škoda na majetku. Stav vylučující způsobilost je třeba v každém konkrétním případě zjišťovat a dokazovat, a to již v přípravném řízení i v řízení před soudem a je nutné zjistit všechny okolnosti, za nichž k jízdě pod vlivem návykové látky došlo, jakož i to o jaký druh a množství se v konkrétním případě jednalo (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 54/1968 Sb. rozh. tr.). Při posuzování této otázky je nutno přihlížet zejména k tomu, jaké zaměstnání nebo činnost pachatel pod vlivem návykové látky vykonával.

Podle dikce citovaného ustanovení je zřejmé, že se uvedený trestný čin vztahuje na činnost vylučující způsobilost pachatele vyvolanou jakoukoliv návykovou látkou, za níž se podle § 89 odst. 10 tr. zák. považuje alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobivé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka anebo jeho ovládací a rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování. Již samotné toto znění svědčí o tom, že pro naplnění tohoto trestného činu je kromě jiného důležité, aby obviněný provozoval činnost pod vlivem jakékoli návykové látky a současně z uvedeného znění vyplývá, že pro všechny druhy návykových látek platí stejná kritéria, jež je pro posouzení, zda byl čin spáchán, nutné zachovat.

Pro úplnost lze uvést, že pokud jde o látku kokain, která byla shledána ve slinách obviněného (nikoliv však již rozborem moči), tato je zařazena jako návyková látka v Příloze č. 1 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších změn a doplňků (dále jen „zák. č. 167/1998 Sb.“), podle seznamu I. Jednotné Úmluvy o omamných látkách. Látka amfetamin, jež byla zjištěna jak ve slinách, tak i v moči, je zařazena mezi psychotropní látky v Příloze č. 5 zák. č. 167/1998 Sb. podle seznamu II. Úmluvy o psychotropních látkách. Není tedy pochyb o tom, že obě látky, které byly v těle obviněného zachyceny, jsou návykovými látkami ve smyslu § 201 odst. 1 tr. zák.

V této souvislosti je proto vhodné připomenout, že soudy považují za trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 tr. zák. jednání řidiče motorového vozidla v takovém stupni opojení

alkoholem v době jízdy, kdy jde zpravidla nejméně o jedno promile alkoholu v jeho krvi, což vyplývá z poznatků lékařské vědy, neboť bylo zjištěno, že žádný, tedy ani nadprůměrně disponovaný řidič motorového vozidla, není schopen bezpečně řídit motorové vozidlo, dosáhne-li hladina alkoholu v jeho krvi nejméně 1,00 g/kg (1 promile). Avšak proto, že každý člověk je jinak disponován, nelze vyloučit, aby se do obdobného stavu vylučujícího způsobilost dostal i řidič, který požil menší množství alkoholu, a proto ve věcech, kde bylo u řidiče zjištěno, že měl v době řízení nižší hladinu alkoholu v krvi než 1 promile, je vždy nutno prokázat, že jeho schopnost řídit motorové vozidlo byla skutečně snížena v rozsahu, jaký předpokládá ustanovení § 201 tr. zák. Tento závěr nelze dovodit jen ze samotné skutečnosti, že jízda byla vykonána za zvýšených nároků na schopnosti řidiče. Důkazem o míře ovlivnění obviněného alkoholem a snížení jeho řidičských schopností mohou být např. svědecké výpovědi spolujezdců, policistů a lékařů, kteří prováděli klinické vyšetření, jakož i svědecké výpovědi o chování obviněného, event. i o způsobu jeho jízdy apod. (srov. rozhodnutí č. 12/1985, č. 26/2008 Sb. rozh. tr.).

Jak je ze soudní praxe zřejmé, nejčastější činností vykonávanou v uvedeném směru, je řízení motorových vozidel, a látkou vylučující způsobilost tuto činnost vykonávat, bývá alkohol, a proto i pravidla pro posuzování rozhodných okolností obvykle vyplývají z možností a schopností opilého řidiče, kde se již v rámci rozhodovací činnosti soudů vyvinula bohatá judikatura, stanovící pravidla a postupy v souvislosti s činnostmi konanými po požití alkoholických nápojů. Protože, jak bylo uvedeno, zákon v ustanovení § 201 tr. zák. mezi návykovými látkami nečiní žádný rozdíl, je nutné, i u jiných návykových látek než alkoholu zjišťovat konkrétní stav ovlivnění takovou látkou.

S ohledem na všechny uvedené skutečnosti lze zdůraznit, že vzhledem k tomu, že ani zákon ani žádný jiný právní předpis nestanoví, jaké množství jiných návykových látek ve smyslu § 201 tr. zák., než je alkohol, zakládá u řidiče motorového vozidla stav vylučující jeho způsobilost motorové vozidlo řídit, tak jak to již díky bohaté zkušenosti v řízení vozidel pod vlivem alkoholu vyvinula soudní judikatura, je nezbytné při zjištění, že pachatel motorové vozidlo řídil pod vlivem některé z jiných návykových látek, v každém jednotlivém případě všechny rozhodné skutečnosti, na něž je nutné brát zřetel, jak jsou výše rozvedeny, zkoumat a posuzovat na základě výsledků dokazování provedeného v konkrétní věci.

V případě pachatele, který řídil vozidlo pod vlivem jiné návykové látky než alkoholu, bude nutné vždy zjistit dostatek poznatků nejenom o tom, o jakou látku se jednalo, ale i v jakém množství byla v jeho krvi či moči obsažena. Ani tyto skutečnosti však nestačí proto, aby bylo možné dostatečně objektivně posoudit, zda obviněný i přes tuto skutečnost naplnil znaky trestného činu podle § 201 tr. zák. V takovém případě se řízení neobejde bez příbrání znalce z oboru toxikologie, který by podle zjištěných hodnot posoudil, jaké množství předmětné omamné látky měl obviněný v době řízení motorového vozidla v těle. Na základě tohoto poznatku pak znalec z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie podle zjištěného množství event. jeho koncentrace, doby po kterou měl pachatel předmětnou látku v těle, reakcí, které byly jinými důkazy zjištěny, jimiž se jednání obviněného projevovalo, atd. určil, jak dalece byl obviněný v době jízdy zjištěným druhem a množstvím návykové látky ovlivněn (srov. přiměřeně rozhodnutí č. 60/2001 Sb. rozh. tr.). Nelze vyloučit, aby znalec s ohledem na tato zjištění vztahující se k některé z návykových látek kromě alkoholu vymezil, s jakým množstvím alkoholu lze předmětné zjištěné množství a charakter návykové látky v těle pachatele srovnat.

Bez všech těchto zjištěných a objasněných skutečností nelze přesvědčivě uzavřít, zda obviněný naplnil znaky trestného činu podle § 201 tr. zák., anebo zda se nejedná o méně závažné jednání srovnatelné s přestupkem podle § 30 odst. 1 písm. g) zák. č. 200/1990 Sb. [požije alkoholický nápoj nebo užije jinou návykovou látku, ačkoliv ví, že bude vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při níž by mohl ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek], písm. h) [po požití alkoholického nápoje nebo užití jiné návykové látky vykonává činnost uvedenou v písmenu g)], písm. ch) [ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky, vykonává

činnost uvedenou v písmenu g)].

Z výroku o vině, obsahu napadených rozhodnutí, tak i z připojeného spisového materiálu je zřejmé, že soudy se pečlivě všemi výše naznačenými skutečnostmi v projednávané věci nezabývaly a objektivně množství předmětných návykových látek v těle obviněného a to, jak dalece v konkrétní situaci jeho jednání, resp. řízení motorového vozidla ovlivňovaly, nezkoumaly. Spokojily se toliko s neurčitými subjektivními úvahami policistů, kteří prováděli kontrolu obviněného, a z jejich výpovědí o tom, že obviněný byl roztěkaný a jeho komunikace s nimi byla zhoršená (uvedl M. S.), a že se jim obviněný zdál divný a měl divné pohyby (sdělil T. M.), a vyvodily, že obviněný naplnil skutkovou podstatu trestného činu podle § 201 odst. 1 tr. zák. Z protokolu o lékařském vyšetření je zřejmé, že vyšetření u obviněného bylo učiněno dne 27. 4. 2009 ve 4.25 hod. Moč mu byla odebrána ve 4.10 hod. Dále jsou zde zaznamenané poznatky svědčící o tom, že u obviněného lékař zjistil chování zdvořilé, hbitou výbavu představ, spojivky bledé, normální reakci zornic. U dalšího vyšetření zaznamenal bodem 2 (z možných 3) - nejistotu při chůzi, nepřesnost pokusu prst-nos, předklon-záklon, dech páchne po alkoholu. V závěru lékař uvedl, že nejeví známky požití alkoholu.

Výsledek rozboru moči je zaznamenán na protokolu o imunologickém vyšetření moči při ovlivnění návykovou látkou se závěrem toxikologické laboratoře, že ze zkoumaných látek jako pozitivní byly shledány metamfetaminy. Další látky, na které bylo zkoumání též soustředěno, a to marihuanu a kokain, byly označeny jako negativní.

Z uvedeného je zřejmé, že v lékařském vyšetření jsou patrné nesrovnalosti a nejasnosti, na které soudy svou pozornost nezaměřily a výsledky zjištěné z rozboru moči plně nekorespondují s orientačním testem Drugwipe 5+, podle něhož měl být zachycen ve slinách obviněného vedle metamfetaminu i kokain. Vhodné je zmínit i to, že se soudy vůbec nezabývaly subjektivní stránkou trestného činu.

Soudy tak dostatečně neposoudily všechny skutečnosti významné pro závěr o tom, že obviněný činem, který mu je kladen za vinu, naplnil po všech stránkách znaky trestného činu opilství podle § 201 odst. 1 tr. zák., a to zejména, jak namítal v podaném dovolání obviněný, ohledně znaku, že šlo o stav vylučující způsobilost. Při takto zjištěném nedostatku, kdy vznikají důvodné pochybnosti o tom, zda se jednalo o trestný čin a nikoliv jen o srovnatelný přestupek, nemohla dovoláním napadená rozhodnutí obstát. Nejvyšší soud proto rozhodl tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 18. 11. 2009, sp. zn. 5 To 540/2009, i rozsudek Městského soudu v Brně ze dne 10. 8. 2009, sp. zn. 5 T 152/2009, podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil i další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Městskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Na soudu prvního stupně, jemuž se věc vrací, bude, aby v souladu se shora vyjádřenými úvahami a právními názory se znovu trestným jednáním obviněného zabýval, neboť pro objasnění věci nepostačují ta zjištění, z nichž doposud vycházel, ale bude potřebné ve výše naznačeném smyslu dokazování doplnit.

Další dokazování se neobejde bez tohoto, aniž by jako svědkyně nebyla vyslechnuta přítelkyně obviněného M. Ž., která s ním byla přítomná ve vozidle v době činu. Jejím výsledkem by mělo být především objasněno, za jakých okolností s obviněným do vozidla nastoupila, jaký byl průběh jízdy vozidla řízeného obviněným, a další skutečnosti související s projednávanými a řešenými otázkami.

Podstatným důkazem, bez něhož se posouzení věci neobejde, je vypracování znaleckého posudku z oboru toxikologie, neboť je nutné, aby bylo nad všechny pochybnosti odborníky stanoveno na podkladě ve věci zajištěných důkazů, zejména protokolu o lékařském vyšetření a imunochemického

vyšetření moči, jakož i z úředního záznamu Policie České republiky ze dne 27. 5. 2009 o orientačním testu na přítomnost návykových látek soupravou Drugwipe 5+, event. z dalšího obsahu spisového materiálu, jakou látku moč obviněného v době odběru obsahovala (závěry Drugwipe 5+ testu a imunochemického vyšetření se neshodují), a aby znalec stanovil její množství v těle obviněného v době činu. Nezbytné bude též porovnat takto znalce určené množství zjištěné látky ve vztahu k hodnotě jedné promile alkoholu v krvi průměrného občana nebo osoby srovnatelné s tělesnými proporcemi obviněného, (jež je obecně považována za hraniční hodnotu vymezující trestný čin o přestupku), resp. aby vyjádřil, jak dalece je jím zjištěné množství s touto hodnotou ve vztahu k ovlivnění obviněného srovnatelné či porovnatelné.

Po takto učiněných zjištěních se dále řízení neobejde bez přibrání znalce z oboru psychiatrie, který by na podkladě znalce toxikologem stanoveného množství konkrétní návykové látky v těle obviněného nejprve zjistil, jak je obviněný na uvedené látce závislý, resp. byl v době činu, a jak bylo zjištěné množství způsobilo ovlivnit způsobilost obviněného řídit motorové vozidlo za podmínek, jež byly v projednávané věci objasněny.

Dokazování bude též potřeba zaměřit na objasnění okolností vztahujících se k subjektivní stránce činu, a především s ohledem na obhajobu obviněného, že nevěděl, jakou látku v podobě bílé substance od nezjištěné osoby obdržel. Okolnosti, které soud tímto dokazováním zjistí, bude potřeba posuzovat se všemi dalšími ve věci zajištěnými důkazy ve smyslu zavinění podle § 4 písm. a), b), event. § 5 tr. zák. a konkrétně určit, zda obviněný v daném případě jednal zaviněně.

Poté, co soud prvního stupně provede a doplní dokazování v uvedeném smyslu, anebo i další důkazy, jejichž potřeba se v průběhu dokazování projeví, bude nutné se zřetelem na všechny zjištěné výsledky takto doplněného dokazování znovu, z hledisek výše rozvedených, posuzovat, zda obviněný po všech stránkách naplnil znaky trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1 tr. zák. V případě, že k takovému závěru nedojde, pak bude potřebné posoudit možnost podle § 222 odst. 2 tr. ř. a věc postoupit příslušnému orgánu jako přestupek.